

Mr. F.W. Voorink Stichting

De stichting voert de naam van Willem Voorink, bij leven voorzitter van het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap in Winterswijk. Hij zette zich tegelijk onvermoeibaar in voor de instandhouding van het synagoge complex aan de Spoorstraat. De Mr. F.W. Voorink Stichting is daarin verder gegaan. In de eerste plaats voor behoud van het synagoge complex, in het bijzonder ook de daaraan verbonden culturele waarde voor Winterswijk en omgeving.

Het bestuur van de Voorinkstichting kwam in 2018 zes maal bijeen. Het bestuur was als volgt samengesteld:

Voorzitter	Fons Catau	
Secretaris	Jik Nihom	
Penningmeester	Mirjam Schwartz	
Bestuursleden:	Carl Drees	Harry Meulenkamp
	Taliet van der Neut	Sjoerd van der Werf

In 2018 ontving de synagoge aan de Spoorstraat 2862 bezoekers. Dit aantal is als volgt onder te verdelen:

• basisscholen Winterswijk 'Leren van de oorlog'	240
• rondleidingen 2018, inclusief zomermaanden	664
• Duitse klassen, inclusief begeleiding (39 keer)	1.280
• Duitse groepen op aanvraag (4 keer)	91
• Duitstalige rondleidingen in augustus	16
• Open Joodse huizen	80
• Johanna Reiss 29 april	65
• Open Monumenten dag inclusief lezing	80
• lezingen	246
• Chanoeeka 2018	100

Het jaar 2018 was voor de Voorinkstichting een jaar waarover veel te melden is. Er is intensief aandacht en tijd besteed aan de mogelijke overdracht van het eigendom van de synagoge. Het bestuur zocht schriftelijk contact met het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap in Amsterdam (NIK) om onze bezorgdheid over de stagnerende voortgang uit te spreken.

Er volgde een bezoek aan Winterswijk door een NIK-bestuurslid voor overleg met bestuursleden van de Joodse gemeente Winterswijk en de Mr. F.W. Voorink Stichting. Diverse onduidelijkheden konden worden opgelost. Op 15 oktober 2018 heeft het NIK schriftelijk haar volle medewerking toegezegd om de overdracht te realiseren. Hiermee leek een einde gekomen aan de langdurige impasse in de besluitvorming van NIK. Helaas is sindsdien geen voortgang geboekt in de gesprekken.

Dat geeft reden tot zorg, want de onderhoudstoestand van de synagoge en andere gebouwen verslechtert. De onzekerheid over het eigendom kan leiden tot een verder voortgaand verval van het monument. Naast het eigendom van het gebouw heeft het bestuur in haar vergadering veel tijd besteed aan activiteiten om invulling te geven aan haar doelstelling om het Joods erfgoed te behouden, de kennis daarover te bevorderen en vanuit deze kennis de verbinding te leggen tussen verleden, heden en toekomst. In dit verslag besteden wij aan deze activiteiten aandacht.

Op zoek naar de brug tussen joden en moslims

Schrijfster en filmmaker Natascha van Weezel was op zondag 11 maart in de synagoge van Winterswijk. In haar boek 'De derde generatie' analyseerde de schrijfster de levens van de kleinkinderen van de holocaust. Haar jongste boek heet 'Thuis bij de vijand'. De jonge joodse schrijfster en filmmaker onderzoekt daarin waarom het conflict tussen Israël en Palestina ook in Nederland zoveel spanning oproept. Natascha van Weezel heeft in onze sjoel vertelt over dat langdurige conflict.

Vierde Voorink Lezing

Voor de jaarlijkse Voorinklezing - steeds rond de mei-maand gewijd aan het thema vrijheid en democratie - mochten wij op 15 april Job Cohen verwelkomen. Voor een volle sjoel hield hij een warm betoog over saamhorigheid.

Waar sommigen de scherpe kanten van de multiculturele samenleving benadrukken, liet Cohen horen hoe hij vanuit zijn diverse functies juist het 'samen leven' heeft beklemtoond. Dat was ook de titel van zijn lezing.

Zeker vanuit zijn voormalige functie als staatssecretaris belast met vreemdelingenzaken (lees asielprocedures), bevond hij zich daarmee wel eens in een spanningsveld. Als burgemeester van Amsterdam kon hij zich hard maken voor het thema waar hij in gelooft en zich altijd voor inspant: 'de boel bij elkaar houden.'

Door met elkaar in gesprek te zijn kunnen spanningen in de samenleving worden gecontroleerd en voorkomen. Cohen is zich bewust van de barrières die daarbij geslecht moeten worden. Ook hij had in Amsterdam te maken met de zogenaamde Marokkaanse rotjochies. Door reikende handen vanuit welzijnswerk heeft hij getracht bruggen te slaan. Dat is de enige manier om vrijheid en democratische waarden overeind te houden. In een levendige discussie aansluitend aan zijn lezing, werd dit aan de hand van diverse voorbeelden nog eens verduidelijkt.

4 mei herdenking Joodse begraafplaats in Winterswijk

Deze herdenking is een gezamenlijke activiteit van de joodse gemeente Winterswijk de Mr.F.W.Voorink stichting en de werkgroep Leren van de Oorlog. Deze vindt ieder jaar plaats op de joodse begraafplaats. Na het voorlezen van de namen van alle Joodse slachtoffers vertellen Henk Vis en leerlingen van de Wilhelminaschool het levensverhaal van Antje Annelize Gans, haar naam staat op een van de stenen van het monument. De herdenking is voor iedereen toegankelijk.

Open Joodse Huizen uitgebreid met Huizen van Verzet

De familienaam Meijler is verbonden met danslessen, maar ook met marcherende soldatenlaarzen. De Zonnebrinkkerk was het geestelijke thuis van 'tante Riek'. En de gezinsleden van boekwinkel Baarschers in de Meddosestraat kwamen in het verzet tegen de Duitsers terecht. Het verhaal achter deze namen en adressen wordt verteld op zondag 6 mei. Op die dag wordt het verhaal verteld van Winterswijkers in de Tweede Wereldoorlog. Op de plek waar hun geschiedenis zich afspeelde vertellen vroegere bewoners, getuigen, nazaten, kenners en belangstellenden persoonlijke verhalen over vervolging, verzet en bevrijding.

*Van Baarschers
in de Meddose-
straat naar
Menco, tante
Riek en de
synagoge*

Open monumentendag

Van 13 tot 17 uur waren de synagoge en de begraafplaats open. Om 15 uur werd het verhaal over Erich Haas uit Borken verteld door de Duitse onderzoekers, Harthmut Bringmann en Nobert Fasse. Een bijzonder verhaal met een band met Winterswijk: Haas vluchtte in 1939 hier de grens over. Na zes jaar Westerbork (samen met Ernst Wolff uit Vreden) keerde hij terug. Na de oorlog kwam hij hier veel, alleen al vanwege de synagoge, maar hij verhuisde in de winter '45-'46 naar Borken. Zijn gezin en familie waren vermoord, het imposante woonhuis vernietigd, het bedrijf in puin. Eric Haas ging weer aan het werk, startte de hout- en fineerhandel weer op. Hij ging ook op een andere manier aan het werk: hij zocht genoegdoening. Haas wilde zijn bezit weer terug.

Four Saxy Reeds in de sjoel

Four Saxy Reeds speelt klezmer & jazz, stukken van Astor Piazzolla en Sjostakovitsj. En de vier saxofonisten staan op zondagmiddag op het kleine podium van de sjoel van Winterswijk.

Zondag 14 oktober • 15 uur • toegang €8
Kaarten in de voorverkoop bij boekhandel Kramer
Synagoge • Spoorstraat 32 • Winterswijk

Dit jaar kozen we voor jong muzikaal talent uit de regio. Op 14 oktober 2018 was het podium voor het saxofoon kwartet Four Saxy Reeds. Het kwartet is gevormd uit leden van harmonieorkest Excelsior uit Eibergen. Bezetting: Gijs te Velthuis, Hannah Wessels, Tim Meulenberg en Theo Elzinga. Hun passie is gewoon 'lekker' muziek maken. Het programma was gevarieerd van klezmer tot jazz en klassiek. De sjoel was tot op het balkon gevuld met publiek. Dankzij hun elan en enthousiasme wisten de vier saxofonisten het publiek te boeien. Een langdurig extra applaus na afloop werd gehonoreerd met twee toegiften.

Op 13 november 2018 gaf Lia van Aalsum een lezing met als onderwerp 'spiritualiteit, mystiek en kabbala'. Zij is theologe voor professionele spiritualiteit en werkzaam op het gebied onderwijs, Bijbel, jodendom, rouw, verlies en zinbeleving en gepromoveerd op het Joodse lied van de Eenheid, dat gezongen wordt op Jom Kipoer. Aan de hand van een tijdsbalk schetste zij een overzicht van de ontwikkeling en geschiedenis van het jodendom, waartoe ook de kabbala behoort. Daaruit bleek ook hoe deze geschiedenis en ontwikkeling zich moeilijk laat zien en ingewikkeld is om als leek direct op je in te kunnen laten werken. Door te informeren via teksten ging zij de diepte in. Het tweede deel spitste zich meer toe op het spirituele, met name het ontstaan van de kabbala. Spiritualiteit heeft te maken met een brede en diepe tocht door ons leven. De kabbala is een brede stroming binnen de spiritualiteit. Het brede kader is het religieuze verlangen in de mens. Dat is niet hetzelfde als het geloven in God. Het vraagt eerbied, ontzag. De avond eindigde met een lied uit de Spaanse periode, over het mysterieuze wonder. Zowel de lezing, als wel het ten gehore brengen van de muziek, maakte deze avond tot een bijzondere gebeurtenis, op een bijzondere plek, in een bijzondere omgeving. Deze lezing kreeg op 16 februari 2019 een vervolg met een studiedag.

Spiritualiteit, mystiek en kabbala

Het denken van Hannah Arendt

In november 2017 gaf prof. Dirk de Schutter al een avondlezing gegeven over Hannah Arendt. Hij sprak in de synagoge over haar levensloop en haar boeken 'The Origins of Totalitarianism' en 'Eichmann in Jeruzalem'. Er volgde in maart een dagcursus, bedoeld als algemene inleiding op het denken van Hannah Arendt (1906-1975).

Zij is een zeer belangrijk filosoof, die laat werd ontdekt. Hannah Arendt genoot een klassieke opleiding in Königsberg, deed eind-examen in Berlijn, studeerde in Marburg en promoveerde in Freiburg

Na de machtsovername in 1933 door Hitler wordt zij als Joodse een tweederangsburger en vlucht ze als stateloos burger, eerst naar Parijs, in 1940 naar de VS. Ze leert Engels, wordt Amerikaans staatsburger en begint een academische carrière. In 1963 wordt ze hoogleraar en publiceert over Israël en Amerika, over het kwaad in de wereld en over de kracht van de democratie. Ethiek gaat over het Leven, politiek over de Wereld. In het middelpunt van morele overwegingen staat het Zelf, in het middelpunt van politieke overwegingen staat de Wereld. Volgens Hannah Arendt is er niet te veel, maar te weinig politiek. Mensen moeten niet gedachteloos handelen. De functie van de filosofie is ons wakker te schudden!

Eendaagse cursus over het denken van Hannah Arendt

Filosoof Hannah Arendt gaf een scherpe analyse van haar tijd, die nog schrikbarend actueel is. Dirk De Schutter verzorgt een eendaagse bijdrage in haar denken over totalitarisme, haar mensbeeld, over vergeving en de politieke theorie. Deze cursus van de Mr. F.W. Voorink Stichting wordt zaterdag 23 maart gehouden, van 9 tot 17 uur in kerkelijk centrum de Zonnebrink in Winterswijk. Deelname kost 20 euro (incl. eten & drinken). Opgeve en informatie via info@synagogewinterswijk.nl

Kaarslicht in de sjoel!

De avond werd geopend door een optreden van het Jiddisch koor 'Hejmisj Zain' uit Amsterdam. Het dertig leden tellende gemengd koor en dirigent Jules Bart verdrong zich op de verhoging voor de aron-hakodesj (de kast van de thorarollen) om haar geluid te laten horen. Zij konden rekenen op een enthousiast onthaal van de ruim opgekomen bezoekers. Bestuurslid Jik Nihom had, verbonden aan het Chanoeeka-thema, actueel antisemitisme als onderwerp gekozen. Het was een politiek getinte voordracht met namen van spelers in het huidige (inter-)nationale politieke veld. Uitingen jegens de joodse bevolking lijken een graadmeter voor maatschappelijke spanningen en onvrede. Soms zijn onuitgesproken woorden voldoende. Met een grapje tussendoor werd herinnerd aan het licht dat op Chanoeeka dient te schijnen. Na het aansteken van alle kaarsjes van de Menorah op deze achtste dag, werd samen met het koor het Ma'otsoer gezongen. Vervolgens zong het koor bekende en minder bekende jiddische liederen, waarbij de dirigent zijn koor op accordeon ondersteunde. Met hapjes en drankjes werd de avond afgesloten met intensieve gesprekken, ook tussen koorleden en publiek. De Amsterdammers voelden zich in Winterswijk goed thuis.

In 2018 telde de synagoge aan de Spoorstraat 2862 bezoekers. Dit aantal is als volgt onder te verdelen:

• basisscholen Winterswijk 'Leren van de oorlog'	240
• rondleidingen, inclusief zomermaanden	664
• Duitse klassen (39)	1.280
• Duitse groepen (4)	91
• Duitstalige rondleidingen augustus	16
• Open Joodse huizen	80
• Johanna Reiss 29 april	65
• Open Monumentendag	80
• lezingen	246
• Chanoeka	100

N.B.: het aantal deelnemende basisscholen ligt in 2018 iets lager dan in voorgaande jaren. Het totaal aantal bezoekers in 2018 van Open Joodse huizen/Huizen van Verzet op alle adressen is hier niet vermeld.

De jaarrekening over 2018 laat het volgende beeld zien.

Inkomsten

herdruk boek	30,-
activiteiten	3.070,50
donaties	1.734,-

Uitgaven

activiteiten	2.144,39
boeken	64,50
drukwerk	147,68
bank	120,35
kosten	301,18
Subtotaal	2.778,10
Saldo 31-12-2018	2.056,40

Totaal

€ 4834,50

€ 4.834,50